TIFLOLOGINIS KALENDORIUS

2012 METAI

TIFLOLOGINIS KALENDORIUS

2012 METAI
Datos ir žmonės

Keturiasdešimtieji leidimo metai

Lietuvos aklųjų biblioteka
Vilnius, 2011

UDK 006.95
Ti-33

Sudarytojas ir straipsnių autorius
Juozas Valentukevičius

© Juozas Valentukevičius, 2011
© Lietuvos aklųjų biblioteka, 2011
© VšĮ „Sorre“, 2011

ISSN 2029-8455

SAUSIS

Pr		2	9	16	23	30
A		3	10	17	24	31
T		4	11	18	25	
K		5	12	19	26	
Pn		6	13	20	27	
Š		7	14	21	28	
S	**1**	**8**	**15**	**22**	**29**	

1 d. **– Naujieji metai. Lietuvos vėliavos diena.**
– Prieš 20 metų (1992) LASS respublikinė centrinė biblioteka tapo valstybine institucija – Lietuvos aklųjų biblioteka.

2 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1942) Kazimieras Kižauskas, tiflopedagogas, aktyvus LASS narys Šiauliuose.

4 d. – Brailio rašto diena (minima nuo 2001 m.).

6 d. – Trys karaliai.

11 d. – Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Jūratė Vizbaraitė, dainininkė, Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ solinio dainavimo mokytoja. – Skaityk str. p. 21.

13 d. – Laisvės gynėjų diena.

14 d. – Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Audronė Maksimaitienė (Staniulytė), tiflopedagogė, 1969–2002 dirbusi Lietuvos aklųjų švietimo įstaigose Kaune ir Vilniuje. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 143–144.

18 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Stasė Bričkutė, tiflopedagogė ekspertė, paskelbusi darbų aklųjų ugdymo

klausimais, daugiau kaip 35 metus dirbanti LASUC. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 36–37.

28 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Augustinas Kasparavičius (mirė 1992), kompozitorius, muzikantas, meno kolektyvų vadovas. – Žr. *Tiflologinis kalendorius 2002 m.* (Vilnius, 2001).

VASARIS

Pr		6	13	20	27
A		7	14	21	28
T	1	8	15	22	29
K	2	9	**16**	23	
Pn	3	10	17	24	
Š	4	11	18	25	
S	**5**	**12**	**19**	**26**	

10 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Birutė Baltrūnienė (Tiškauskaitė), aktyvi LASS narė, LASS Pasvalio rajono filialo pirmininkė (1986–2007).
– Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Aristoldas Kubilius, pedagogas, 1975–1992 dirbęs Vilniaus aklųjų ir silpnaregių internatinėje mokykloje, 1978 m. įkūręs ir vadovavęs šalyje pagarsėjusiam moksleivių dramos būreliui. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 121–122.

11 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Zinaida Rakauskienė (Saulevičiūtė), literatė, aktyvi LASS Kelmės rajono filialo narė.

13 d. – Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Stanislava Česnauskienė (Šaltytė), ilgametė (1971–2009) Lietuvos aklųjų bibliotekos Šiaulių filialo vedėja, dviejų poezijos knygelių autorė.

14 d. – Šv. Valentino diena.

16 d. **– Lietuvos valstybės atkūrimo diena (1918).**

17 d. – Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Danutė Račiukaitienė (Šeškaitė), tiflopedagogė, LASS veikėja. – Žr. *Tiflologinis kalendorius 2002 m.* (Vilnius, 2001).

18 d. – Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Liongina Bučelytė (Bučel), literatė, bibliotekininkė, 1986–2008 Lietuvos aklųjų bibliotekos Ukmergės filialo vedėja. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 28.

20 d. – Sukanka 90 metų, kai gimė (1922) Rapolas Grušeckis, aktyvus LASS narys, ilgametis LASS Ukmergės rajono filialo tarybos narys.

21 d. – Užgavėnės.

29 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Vladas Vytautas Verbauskas, ilgametis (1961–1992) Kauno ir Vilniaus aklųjų ir silpnaregių vidurinių mokyklų matematikos mokytojas. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 263–264.

KOVAS

Pr		5	12	19	26
A		6	13	20	27
T		7	14	21	28
K	1	8	15	22	29
Pn	2	9	16	23	30
Š	3	10	17	24	31
S	**4**	**11**	**18**	**25**	

3 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Stasys Kalvelis, sportininkas, lengvaatletis masažuotojas.

4 d. – Šv. Kazimieras – Lietuvos globėjas.

5 d. – Sukanka 20 metų, kai buvo įkurtas Katalikiškasis Prano Daunio fondas (1992). – Skaityk str. p. 24.

11 d. **– Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena (1990).**

26 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Larisa Kušnerova (Leikina), tiflopedagogė, ilgametė Suaugusių aklųjų vidurinės mokyklos Klaipėdos skyriaus mokytoja. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 124.

BALANDIS

Pr		2	9	16	23	30
A		3	10	17	24	
T		4	11	18	25	
K		5	12	19	26	
Pn		6	13	20	27	
Š		7	14	21	28	
S	**1**	**8**	**15**	**22**	**29**	

6 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1942) Juozapas Stankevičius, aktyvus LASS narys, ilgametis LASS Kauno įmonės direktoriaus pavaduotojas.

8–9 d. **– Šv. Velykos.**

14 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Stasys Kiškis, muzikantas, dainininkas, ilgametis choro „Vilnius“ artistas.

16 d. – Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Raimonda Sebeckienė (Eičaitė), tautodailininkė, aktyvi LASS narė Tauragėje.

17 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Albina Kudžmaitė, literatė, aktyvi LASS narė Klaipėdoje.

27 d. – Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Vladas Okulič-Kazarinas, matematikas, pirmasis neregys programuotojas Lietuvoje. – Žr. *Tiflologinis kalendorius 2002 m.* (Vilnius, 2001).

29 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Danutė Bužinskienė (Grybauskaitė), tiflopedagogė, LASUC dirbanti nuo 1976 metų. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 46.

GEGUŽĖ

Pr		7	14	21	28
A	**1**	8	15	22	29
T	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	31
Pn	4	11	18	25	
Š	5	12	19	26	
S	**6**	**13**	**20**	**27**	

1 d. **– Tarptautinė darbo diena. Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą (2004) diena.**

6 d. – Motinos diena.

– Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Sigita Markevičienė (Butaitė, Kriaučiūnienė), sportininkė, parolimpinių žaidynių prizininkė, Europos ir pasaulio čempionė, rekordininkė. – Skaityk str. p. 26.

7 d. – Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena.

10 d. – Sukanka 110 metų, kai gimė (1902) Mečislovas Kviklys, pedagogas, Kauno aklųjų instituto – pirmosios neregių švietimo įstaigos Lietuvoje – pirmasis vedėjas (mirė 1942). – Žr. *Tiflologinis kalendorius 2002 m.* (Vilnius, 2001).

15 d. – Sukanka 85 metai, kai gimė (1927) Boleslovas Jonaitis, pedagogas, pirmasis Suaugusių aklųjų vidurinės mokyklos Šiaulių skyriaus (1971–1988) vedėjas. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 92.

25 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Edvardas Žakaris. Lietuvos Respublikos Seimo narys. LASS centro tarybos narys. – Skaityk str. p. 29.

29 d. – Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Zenonas Kavaliauskas, poetas, aktyvus LASS narys Panevėžyje. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 63.

31 d. – Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Audrė Rovienė (Jurevičiūtė), tiflopedagogė, Šiaulių Petro Avižonio regos centro direktorė nuo 1994 m. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 207.

BIRŽELIS

Pr		4	11	18	25
A		5	12	19	26
T		6	13	20	27
K		7	14	21	28
Pn	1	8	15	22	29
Š	2	9	16	23	30
S	**3**	**10**	**17**	**24**	

1 d. – Tarptautinė vaikų gynimo diena.

3 d. – Tėvo diena.

4 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Elena Lilija Keršienė (Janulytė), tiflopedagogė, literatė, tautodailininkė. – Žr. *Tiflologinis kalendorius 2002 m.* (Vilnius, 2001).

8 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Jūratė Lapinskienė (Radišauskaitė), tiflopedagogė, LASUC dirbanti nuo 1977 metų. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 132.

14 d. – Gedulo ir vilties diena (1941 m. prasidėjo masiniai Lietuvos žmonių trėmimai į Sibirą).

24 d. **– Rasos. Joninės.**

27 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Virginija Karalienė (Sakaliauskaitė), gydytoja oftolmologė, dirbanti LASUC, aktyvi Lietuvos vaikų ir paauglių psichiatrų draugijos tarybos narė.

LIEPA

Pr		2	9	16	23	30
A		3	10	17	24	31
T		4	11	18	25	
K		5	12	19	26	
Pn		**6**	13	20	27	
Š		7	14	21	28	
S	**1**	**8**	**15**	**22**	**29**	

1 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Algirdas Burlys, aktyvus LASS narys, LASS Plungės rajono organizacijos pirmininkas (1993–2007).
– Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Irena Žurumskienė (Druskytė), pedagogė, literatė. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 24.

6 d. **– Lietuvos Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena.**
– Sukanka 20 metų, kai LASS priimta į Pasaulio aklųjų sąjungą (1992). PAS įsteigta (1984).

7 d. – Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Vytautas Gendvilas, VšĮ „Brailio spauda“ direktorius, žurnalo „Mūsų žodis“ vyriausiasis redaktorius. – Skaityk str. p. 32.

9 d. – Sukanka 50 metų, kai gimė (1962) Pranas Pliuška, LASS Molėtų rajono filialo pirmininkas, meno mylėtojas. – Skaityk str. p. 34.

15 d. – Žalgirio mūšio diena (1410).

17 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1942) Stasė Puriuškytė, aktyvi LASS narė, meno ir rankdarbių puoselėtoja.

26 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Ona Milda Vogulienė (Vilkaitė), pedagogė, ilgametė Vilniaus aklųjų ir silpnaregių internatinės mokyklos darbuotoja.

RUGPJŪTIS

Pr		6	13	20	27
A		7	14	21	28
T	1	8	**15**	22	29
K	2	9	16	23	30
Pn	3	10	17	24	31
Š	4	11	18	25	
S	**5**	**12**	**19**	**26**	

15 d. **– Žolinė (Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų diena).**

23 d. – Juodojo kaspino ir Baltijos kelio diena.

25 d. – Sukanka 85 metai, kai gimė (1927) Vanda Boreikienė (Daunoravičiūtė), pedagogė, buvusi Kauno silpnaregių mokyklos direktorė. – Žr. V. V. Toločka. *Lietuvos tiflopedagogų sąvadas*, 2002, p. 34–35.

26 d. – Sukanka 90 metų, kai gimė (1922) Kazys Sankauskas, aktyvus LASS narys Panevėžyje, muzikantas, meno mylėtojas.

28 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Albinas Plauska, poetas, aktyvus LASS narys Alytaus rajone. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 100–101.

RUGSĖJIS

Pr		3	10	17	24
A		4	11	18	25
T		5	12	19	26
K		6	13	20	27
Pn		7	14	21	28
Š	1	8	15	22	29
S	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**

1 d. – Mokslo ir žinių diena.
– Prieš 20 metų (1992) Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos sprendimu Vilniuje įsteigtas LASS kompiuterinės technikos taikymo skyrius prie Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro. – Skaityk str. p. 36.

8 d. – Šilinė (Švč. Mergelės Marijos gimimo diena).

15 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1942) Rimantas Milašauskas, aktyvus LASS narys, muzikantas, meno mylėtojas.

22 d. – Baltų vienybės diena (1236 m. įvyko Saulės mūšis).

30 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Ana Kugaro (Baroško), pedagogė, aktyvi LASS Švenčionių rajono filialo narė.

SPALIS

Pr	1	8	15	22	29
A	2	9	16	23	30
T	3	10	17	24	31
K	4	11	18	25	
Pn	5	12	19	26	
Š	6	13	20	27	
S	**7**	**14**	**21**	**28**	

1 d. – Tarptautinė pagyvenusių žmonių diena.

2 d. – Sukanka 85 metai, kai gimė (1927) Kazimieras Banys, agrarinių mokslų daktaras, Lietuvos laisvės kovų dalyvis, kraštotyrininkas, Rusnės etnografinės sodybos-muziejaus steigėjas. – Žr. *Tiflologinis kalendorius 2007 m*. (Vilnius, 2006).

– Sukanka 70 metų, kai gimė (1942) Henrikas Komas, ilgametis choro „Vilnius“ artistas.

– Sukanka 50 metų, kai (1962) buvo priimtas sprendimas pradėti leisti garsines knygas Lietuvos neregiams. – Skaityk str. p. 39.

– Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Danutė Zapolskienė (Vinskaitė), nuo 2001 m. LASS įmonės Kaune UAB „Regplasta“ direktorė.

5 d. – Tarptautinė mokytojų diena.

6 d. – Sukanka 70 metų, kai gimė (1942) Vanda Ona Buzienė (Niauraitė), ilgametė (1987–2002) LASS Trakų rajono ir Elektrėnų miesto filialo pirmininkė.

10 d. – Sukanka 75 metai, kai gimė (1937) Janina Raginienė (Kazakevičiūtė), literatė, buvusi ilgametė LASS Prienų rajono Tarybos pirmininkė. – Žr. J. Valentukevičius. *Neregių literatų sąvadas*, 2005, p. 111.

11 d. – Pasaulinė regėjimo diena. Minima antrąjį spalio ketvirtadienį nuo 1998 m.

15 d. – Tarptautinė baltosios lazdelės diena (Aklųjų diena). Lietuvoje švenčiama nuo 1993 m.

25 d. – Lietuvos Respublikos Konstitucijos diena.

– 1991 m. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga priimta pilnateise nare į Europos aklųjų sąjungą.

LAPKRITIS

Pr		5	12	19	26
A		6	13	20	27
T		7	14	21	28
K	**1**	8	15	22	29
Pn	2	9	16	23	30
Š	3	10	17	24	
S	**4**	**11**	**18**	**25**	

1 d. **– Visų šventųjų diena.**

2 d. – Vėlinės – mirusiųjų atminimo diena.

8 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Leokadija Jakonytė, aktyvi LASS narė Vilniuje, saviveiklininkė, žurnalo „Mūsų žodis“ darbuotoja.

12 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Genovaitė Girčytė, aktyvi organizacijos narė, buvusi LASS Zarasų rajono filialo pirmininkė.

16–17 d. – Sukanka 40 metų, kai (1972) Lietuvos aklųjų draugija suorganizavo pirmąją respublikinę mokslinę konferenciją „Aklųjų socialinės ir darbo problemos Lietuvoje“. Pranešimų pagrindu buvo išleista knyga. – Žr. *Aklųjų socialinės ir darbo problemos Lietuvoje*, 1976, 298 p.

23 d. – Lietuvos kariuomenės diena.

24 d. – Prieš 75 m. (1937) įvyko pirmasis B. Grincevičiūtės koncertas per Kauno radiją. Nuo šio pasirodymo tiesioginiame eteryje prasidėjo jos, kaip dainininkės, kelias.

GRUODIS

Pr		3	10	17	24	31
A		4	11	18	**25**	
T		5	12	19	**26**	
K		6	13	20	27	
Pn		7	14	21	28	
Š	1	8	15	22	29	
S	**2**	**9**	**16**	**23**	**30**	

3 d. – Pasaulinė neįgaliųjų diena.

10 d. – Tarptautinė žmogaus teisių diena.

12 d. – Sukanka 80 metų, kai gimė (1932) Birutė Janušonytė, aktyvi LASS narė, prisiminimų knygos apie tremtį „Jaunystė prie Angaros“ autorė.

– Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Antanas Žadeikis, pedagogas, mokymo priemonių kūrėjas, 2004 m. išleidęs knygą „Paslapčių akademijos bandymai. Įdomioji fizika“.

24 d. – Kūčios.

24 d. – Sukanka 85 metai, kai gimė (1927) Benedikta Skablauskaitė, aktyvi LASS Joniškio rajono filialo narė.

25–26 d. – Šv. Kalėdos.

31 d. – Sukanka 60 metų, kai gimė (1952) Bronius Aidukas, tiflopedagogas, masažuotojas, aktyvus LASS narys.

MINĖTINOS SUKAKTYS

Sukanka 85 metai, kai Pranas Daunys Brailio raštą pritaikė lietuvių kalbai (1927). Metų pabaigoje lietuviškąją Brailio abėcėlę aprobavo Lietuvos Respublikos švietimo ministerija. Nuo 2000-ųjų Lietuvoje naudojama reformuota (pakeistos 5 raidės) Brailio abėcėlė.

Sukanka 80 metų, kai (1932) labdaros organizacija Lietuvos akliesiems globoti draugija išleido neperiodinį iliustruotą pažintinį žurnalą „Aklųjų dalia“, skirtą plačiajai visuomenei.

Prieš 60 metų, 1952 m. liepos mėnesį, Taline įvyko pirmasis Pabaltijo respublikų (Lietuvos, Latvijos ir Estijos) aklųjų draugijų šachmatų komandų turnyras.

Sukanka 50 metų, kai (1962) pasirodė Kristijono Donelaičio „Metai“ Brailio raštu. Įdomus faktas: knyga buvo išleista neregio Adolfo Milaševičiaus lėšomis. Šis žmogus prieš mirtį savo santaupas paskyrė Lietuvos aklųjų draugijai ir pageidavo, kad už juos būtų leidžiamos knygos akliesiems.

Prieš 50 metų (1962) Švėkšnos miestelyje (Šilutės r.) atsirado pirmoji Lietuvoje neregio vardu pavadinta gatvė – Luji Brailio gatvė.

Sukanka 40 metų, kai (1972) pasirodė pirmasis „Tiflologinis kalendorius“, jo sumanytojas ir ilgametis sudarytojas bei autorius dr. V. V. Toločka.

STRAIPSNIAI

JŪRATĖ VIZBARAITĖ

Gimė 1962 m. sausio 11 d. Paliepio kaime, Rokiškio rajone. 1970 m. atvyko mokytis į Kauno aklųjų internatinę mokyklą, o nuo 1975-ųjų rudens mokslus tęsė Vilniaus A. Jonyno aklųjų ir silpnaregių vidurinėje mokykloje. Kartu lankė B. Dvariono vaikų muzikos mokyklą. 1980 m. įstojo į Vilniaus J. Tallat-Kelpšos aukštesniąją muzikos mokyklą (dabar – Vilniaus J. Tallat-Kelpšos konservatorija), pasirinko chorinio dirigavimo specialybę.

1981 m. pradėjo dainuoti Lietuvos aklųjų draugijos kameriniame chore (dabar – valstybinis choras „Vilnius“). Dainininkei šis darbas buvo mielas širdžiai, tad įsiklausyti į vadovų pastabas ir vykdyti visus jų reikalavimus bei pateisinti lūkesčius nebuvo sunku. Per koncertus jai patikėdavo atlikti solo partijas. Tuometinis muzikinio kolektyvo vadovas Juozapas Kairys, matydamas Jūratės gabumus, vis skatino merginą tobulėti ir toliau mokytis dainavimo paslapčių. Po kelerių metų dvejonių mergina ryžosi toliau studijuoti. Šį kartą pasirinko solinio dainavimo specialybę. Dainavimo mokytoja – Jolanta Ambraziejienė.

„Rimtai ruošiausi dainuoti „Vilniaus“ chore. Su juo siejau savo ateitį. Todėl dainavimo specialybė man labai tiko. Grupėje buvau vyriausia. Studijų draugams bei dėstytojams imponavo, kad aš ne tik mokausi, bet dar ir dainuoju garsiame chore. Tai glostė savimeilę. Dainuoti teko labai daug, nes nebuvau atleista nuo koncertinės veiklos. Dainavau ne tik „Vilniaus“ chore, bet ir mokyklos koncertuose“, – taip viename interviu pasakojo Jūratė Vizbaraitė.

1991-ieji Jūratės gyvenime buvo lemtingi, atnešė daug pokyčių ir permainų dainininkės karjeroje.

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos vadovai, minėdami garsios dainininkės, nusipelniusios artistės Beatričės Grincevičiūtės 80-ąsias gimimo metines, surengė pirmąjį Respublikinį B. Grincevičiūtės kamerinio dainavimo konkursą. Jame dalyvavo ir Jūratė. Solistei sekėsi puikiai, ji tapo šio konkurso laureate, pelnė pirmąją vietą. Garsi Lietuvos dainininkė ir pedagogė, konkurso komisijos narė Giedrė Kaukaitė, per konkursą pastebėjusi jaunosios dainininkės ypatingus gabumus, paskatino Jūratę studijuoti Lietuvos muzikos akademijoje (dabar – Lietuvos muzikos ir teatro akademija). Nuoširdžiai pasisiūlė padėti pasiruošti stojamiesiems egzaminams. 1991 m. rugsėjo 1 d. Jūratė – jau Akademijos studentė, G. Kaukaitės solinio dainavimo klasės mokinė. Pradėjusi studijuoti nutraukė choro dainininkės karjerą. Baigusi bakalauro studijas, baigė ir magistrantūrą, įgijo koncertų dainininkės ir pedagogės specialybę. Nuo 1996 m. dainininkė pradėjo pedagoginę veiklą, iki šiol dirba Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ solinio dainavimo mokytoja.

Koncertinė Jūratės veikla labai aktyvi: ji koncertavo su Lietuvos kameriniu orkestru, Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kameriniu orkestru, Lietuvos radijo ir televizijos lengvosios muzikos orkestru. Su pianiste Renata Krikščiūnaite rengia koncertinius rečitalius. Koncertuodama su „Liepaitėmis“ atlieka beveik visas solo partijas. Niekada neatsisako dalyvauti Lietuvos muzikų rėmimo fondo organizuojamuose koncertuose. Sodrus dainininkės sopranas skambėjo ne tik didžiosiose Lietuvos, bet ir Vokietijos, Olandijos, Ispanijos, Lenkijos bei kitų šalių koncertų salėse. Ji atlieka ne tik Lietuvos kompozitorių, bet ir pasaulio klasikų V. A. Mocarto, I. S. Ba-

cho, G. F. Hendelio, B. Pergolezi, A. Vivaldi, G. Rosini ir kitų kūrinius.

Jūratė Vizbaraitė bendradarbiauja ir su Lietuvos radiju, kurio fonduose yra dešimtys jos įdainuotų vokalinių kūrinių. Yra išleidusi solinę kompaktinę plokštelę.

Visai neseniai, spalio mėnesį, dalyvavo F. Šopeno festivalyje Lenkijoje, kuriame taip pat sėkmingai pasirodė. Dainininkės atliekami kūriniai skambėjo Varšuvos mažojoje ir didžiojoje F. Šopeno koncertų salėse, jai plojo gausi Varšuvos filharmonijos auditorija.

KATALIKIŠKASIS PRANO DAUNIO FONDAS

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, grupė aktyvių LASS narių bei neregių bičiulių sumanė įamžinti ir pagerbti Lietuvos aklųjų organizuotos veiklos pradininko Prano Daunio atminimą. 1992 m. kovo 5 d. Vilniuje įkurtas Prano Daunio fondas akliesiems remti, patvirtinti Fondo įstatai, išrinkta taryba, revizijos komisija. Fondui jau dvidešimtus metus vadovauja Panevėžio katedros klebonas (dabar – Upytės klebonas) monsinjoras Juozapas Antanavičius. 1993 m. rugpjūčio 20 d. įvyko antrasis Fondo suvažiavimas, pasirinkta katalikiška veiklos kryptis, patikslinti įstatai ir pavadinimas – Katalikiškasis Prano Daunio fondas (KPDF). 1994 metų pradžioje Fondas priimtas į Pasaulinę katalikiškų organizacijų, dirbančių aklųjų labui, federaciją (FIDACA).

Prano Daunio fondas savo veiklą plėtoja keliomis kryptimis, svarbiausios jų: religinė, kultūrinė, labdaringa veikla ir, be abejo, veikla Prano Daunio atminimui įamžinti. Fondas kasmet rengia aklųjų maldos dienas, tai masiškiausias neregių renginys Lietuvoje ir vizitinė Fondo veiklos kortelė. Pirmoji aklųjų maldos diena įvyko 1993 m. Šiluvoje. Renginio dalyviai buvo patenkinti suteikta galimybe pabūti drauge, susikaupti bendroje maldoje. Dėkojo už nuoširdų susitikimą su vietos bendruomene ir organizatorių prašė, kad tokie susitikimai būtų rengiami kiekvienais metais. Tapusi gražia tradicija, ji pabuvojo daugelyje Lietuvos regionų, miestų ir miestelių, o 2009 m. birželio 12 d. persikėlė į Lenkiją, į etnines lietuvių žemes Punske. Fondas pagal išgales leidžia religinę literatūrą reginčiųjų ir Brailio raštu, taip pat garso įrašus. Didelį pasisekimą turėjo maldaknygė didesniu šriftu silpnaregiams „Viešpatie, aš regiu“,

išleista 2006 m. 3 000 egzempliorių tiražu. Visas tiražas buvo išplatintas labai greitai, maldaknygių pritrūko. 2011 m. Fondo prezidentas mons. J. Antanavičius savo lėšomis išleido papildomą tiražą. Per dvidešimt veiklos metų daugiau kaip keturiasdešimčiai regėjimo negalią turinčių žmonių buvo skirta finansinė parama. Keliems literatams padėta išleisti jų kūrybos knygas. Pagal galimybes įvairių religinių švenčių progomis skiriama parama sunkiai gyvenantiems vienišiems neregiams.

1996 m. buvo surinktas rašytinis P. Daunio palikimas: knygos, straipsniai, vertimai, eilėraščiai, laiškai, ir išleisti socialinių mokslų daktaro V. V. Toločkos sudaryti Prano Daunio „Raštai". 2000 m., minint šimtąsias gimimo metines, išleista prisiminimų knyga „Skleidęs šviesą tamsoje". Gimtajame Paneveržio kaime, Utenos rajone, pastatytas medinis atminimo koplytstulpis. Į atidengimo šventę buvo susirinkę apie tūkstantį žmonių, dalyvavo valdžios atstovai, didžiavyrį pagerbė Lietuvos kariuomenės pulkai, aidėjo patrankų salvės.

2010-aisiais grupė kauniečių nusprendė, kad P. Dauniui reikėtų pastatyti paminklą. Jis turėtų iškilti toje vietoje, kur prasidėjo Lietuvos aklųjų švietimas ir organizuota veikla, – prie Kauno aklųjų instituto. Dabar čia veikia Kauno apskrities Prano Daunio aklųjų ir silpnaregių ugdymo centras. Fondo tarybos sprendimu banke yra atidaryta speciali sąskaita lėšoms kaupti.

SIGITA MARKEVIČIENĖ

Sigita Markevičienė (Butaitė, Kriaučiūnienė) gimė 1962 m. gegužės 6 d. Upytėje, Panevėžio rajone. Mokėsi Upytės aštuonmetėje ir Naujamiesčio vidurinėje mokyklose. Baigė Panevėžio prekybos mokyklą. Dirbo Upytės parduotuvėje vedėja. 1985 m. gegužės 13 d. įvyko skaudi automobilio avarija, Sigita buvo sužalota ir neteko regėjimo. Atgavusi jėgas, rudenį atvyko į Aklųjų reabilitacijos profesinę technikos mokyklą Kretkampyje (Šakių r.). Po mokymo kursų įsikūrė Panevėžyje ir įsidarbino LASS Panevėžio įmonėje (buvusi UAB „Regovitus“). Įmonėje dirbo iki 1994 metų pabaigos. Apsipratusi su gyvenimo realybe, pradėjo aktyviai sportuoti ir dalyvauti meninės saviraiškos kolektyvuose.

S. Markevičienė – viena žymiausių neregių sportininkių mūsų šalyje. Apie sportinę karjerą, pergales ir rekordus būtų galima parašyti didelį straipsnį, net apybraižą. Bet šiame leidinyje to padaryti neįmanoma, tad apžvelgsime tik epizodiškai.

Paraginta likimo draugų, 1987 m. pirmą kartą dalyvavo neregių bėgikų krose, vykusiame Kretkampio gyvenvietėje. Sporto vadovai ją iškart pastebėjo, pakvietė rimčiau treniruotis ir sportuoti, sakė, kad taip yra lengviau užmiršti negalią. Šie raginimai buvo lemtingi, padėjo Sigitai apsispręsti. Nuo 1987 m. pradėjusi aktyviai sportuoti, su didžiuoju sportu nesiskiria iki šiol, jis tapo neatskiriama gyvenimo dalimi. S. Markevičienė – daugkartinė Lietuvos aklųjų moterų lengvosios atletikos čempionė ir rekordininkė. Su pagarba ir dėkingumu prisimena pirmuosius trenerius: Joną Burakovą, Gintarių Audicką, Virginiją Pakeltienę bei ilgametį ir dabartinį trenerį Sergejų Sokolovą.

Pirmieji startai Lietuvos rinktinės sudėtyje buvo sėkmingi. 1988 m. vykusiame Tarybų Sąjungos čempionate Ukrainoje,

Vorošilovgrado mieste (dabar – Luganskas), Sigita tapo vidutinių nuotolių – 800, 1 500, 3 000 metrų – prizininke, iškovojo du sidabro ir vieną bronzos medalius. Po metų sekėsi dar geriau, analogiškuose Tarybų Sąjungos uždarųjų patalpų (žiemos) ir vasaros lengvosios atletikos čempionatuose tapo čempione – iškovojo 200 ir 400 metrų rungtyse aukso, o 800 ir 1 500 metrų bėgimuose sidabro medalius. Nuo tų metų prasidėjo ganėtinai ilgas ir sėkmingas lengvaatletės pergalių kelias tarptautiniu mastu. 1990 m. Vokietijoje, Marburgo mieste vykusiame tarptautiniame lengvosios atletikos čempionate tapo 800 metrų bėgimo nugalėtoja. Sėkmė lydėjo ir kituose tarptautiniame lengvosios atletikos čempionatuose.

1991 m. įkuriama Lietuvos aklųjų sporto federacija, netrukus ši organizacija tapo tarptautinių organizacijų nare. Sportininkams, turintiems regos negalią, atsivėrė puikios galimybės dalyvauti Europos ir pasaulio čempionatuose bei parolimpinėse žaidynėse. S. Markevičienė yra viena aktyviausių tarptautinių varžybų dalyvių, taip pat ir tituluočiausia Lietuvos sportininkė. Ji septynis kartus tapo Europos lengvosios atletikos varžybų vidutinių nuotolių bėgimo čempione – 800, 1 500 ir 3 000 metrų distancijose – tai įvyko 1993, 1995, 1997 metais. 1994 m. 800 metrų rungtyje ji tapo pasaulio čempione.

S. Markevičienė vienintelė neregė sportininkė, dalyvavusi net 5 parolimpinėse žaidynėse. Tokių laimėjimų gali pavydėti ir sveikieji sportininkai.

Sėkmingi startai buvo jos pirmosiose parolimpinėse žaidynėse Barselonoje (1992): iškovoti 3 sidabro medaliai – 800, 1 500 ir 3 000 metrų distancijose, bei bronzos medalis 400 metrų bėgimo takelyje. 1996-aisiais Atlantos (JAV) parolimpinėse žaidynėse 1 500 metrų bėgimo distancijoje pasiektas pasaulio rekordas – 5 min. 0,87 sek. 2000-aisiais Sidnėjaus (Australija)

parolimpinėse žaidynėse ji dar kartą gerina šios rungties rezultatą – 4 min. 58,07 sek., taip pat pasiekia ir 5 000 metrų bėgimo pasaulio rekordą – 20 min. 5 sek. Pastarasis rekordas iki šiol nepagerintas.

S. Markevičienė nevengia visuomeninio darbo. Nuo 2000 m. yra Lietuvos aklųjų sporto federacijos vykdomojo komiteto narė. Panevėžio sporto klubo „Šviesa“ narė nuo 1993 metų. Dešimt metų (1999–2009) buvo aktyvi LASS Panevėžio dramos teatro „Arka“ narė. Garsėjo kaip gera poezijos skaitovė. Viena ir su kolektyvu pasirodydavo koncertuose ir apžiūrose.

Už sportinius laimėjimus, už šalies garsinimą daug kartų apdovanota padėkos raštais, diplomais ir medaliais. 1996 m. Lietuvos Respublikos Prezidentas aukštai įvertino nuopelnus Lietuvai ir apdovanojo Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 3-iojo laipsnio ordinu. Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto departamentas 1992 ir 1996 metais apdovanojo medaliais „Už aukštus sporto pasiekimus“. 2007 m. Lietuvos Tautinis olimpinis komitetas S. Markevičienę apdovanojo Kilnaus sportinio elgesio garbės diplomu.

EDVARDAS ŽAKARIS

Šis žmogus – pirmasis ir kol kas vienintelis neregys parlamentaras Lietuvoje, LR Seimo narys nuo 2004 metų.

Gimė 1952 m. gegužės 25 d. Pagėgiuose (Šilutės r.). 1971 m. baigė Kelmės 1-ąją vidurinę mokyklą. Kurį laiką dirbo šioje mokykloje pedagoginį darbą. Siekdamas mokslo žinių, studijavo Lietuvos žemės ūkio akademijoje, Ekonomikos ir vadybos fakultete. 1985 m. studijas sėkmingai baigė ir įgijo žemės ūkio gamybos ekonomisto organizatoriaus specialybę. Studijuoti nebuvo lengva, dėl vis blogėjančio regėjimo ir nuolatinio gydymosi negalėjo studijuoti stacionare, tad mokėsi neakivaizdiniame skyriuje. Regėjimas silpti pradėjo dar mokantis vidurinėje mokykloje. „Nei iš šio, nei iš to per vieną pamoką staiga aptemo kairioji akis“, – viename interviu prisiminė būsimasis parlamentaras. Baigiant vidurinę, ji visiškai užtemo. Pradėjo prastėti ir kitos regėjimas. Medikai kuo įmanydami stengėsi padėti, gelbėti likusią akį, bet daugkartiniai mėginimai norimo rezultato nedavė. Ilgainiui užgeso ir antroji akis.

Į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungą E. Žakaris įstojo 1984 m. gegužės mėnesį. O po pusės metų jau išrenkamas šios organizacijos Kelmės rajono valdybos pirmininku. Nuoširdžiai ir sąžiningai darbavosi neregių labui, jam rūpėjo ne tik valdiški reikalai, bet ir organizacijos narių buitis, meninės saviraiškos galimybės, sporto reikalai. Norėdamas geriau pažinti neregių gyvenimą ir kelti savišvietą, nusprendė dar kartą studijuoti ir 1988-aisiais baigė antrąją aukštąją mokyklą – Šiaulių pedagoginį institutą (dabar – Šiaulių universitetas) – tapo diplomuotu tiflopedagogu. LASS organizacijos vadovai, pastebėję jo darbštumą ir energingumą, 1989 m. balandžio mėnesį paskyrė jį LASS Šiaulių gamybinio mokymo kombinato (dabar –

VšĮ „Aksida“) direktoriaus pavaduotoju kadrų ir aklųjų reabilitacijos reikalams. O 1992-aisiais buvo paskirtas šios įmonės direktoriumi. 2004 metais tapęs Lietuvos Respublikos Seimo nariu, šių vadovo pareigų atsisakė.

E. Žakaris žinomas žmogus šalyje. Aktyvią politinę bei visuomeninę veiklą pradėjo prieš gerą ketvirtį amžiaus. 1987–1990 m. buvo Kelmės rajono liaudies deputatų tarybos deputatu. Persikėlęs gyventi į Šiaulius, taip pat aktyviai įsisuko į miesto gyvenimą ir visuomeninę veiklą: 1990–1995 m. – Šiaulių miesto liaudies deputatų tarybos deputatas, nuo 1999-ųjų – Lietuvos socialdemokratų partijos narys, renkamas į miesto skyriaus valdybą, daug metų buvo LSDP Šiaulių miesto skyriaus pirmininko pavaduotojas, o nuo 2010 m. – skyriaus pirmininkas. Visas Edvardo Žakario veiklas sudėtinga išvardyti, nes jų ganėtinai daug. Paminėsime tik keletą svarbiausių: 2000–2004 m. – Šiaulių miesto savivaldybės tarybos narys, trejetą metų miesto savivaldybės valdybos narys, 2003–2004 m. – Kolegijos narys ir Kultūros, švietimo, sporto komiteto pirmininkas. E. Žakaris į Šiaulių miesto tarybos narius buvo išrinktas ir vėliu, bet dėl parlamentinio darbo atsisakė tarybos nario mandato. Aktyviai dalyvavo ir tebedalyvauja miesto renginiuose, dažnai įvairiomis progomis susitinka su miesto gyventojais. Geranoriškai padeda spręsti iškilusias problemas. Yra mėgstamas ir populiarus politikas. Įvairiose apklausose ne kartą tapo populiariausiu Šiaulių miesto politiku ir metų žmogumi.

Pirmą kartą į LR Seimą E. Žakaris kandidatavo 2000 m. rinkimuose, tada nepasisekė. Antras mėginimas, 2004-ųjų rinkimuose, buvo sėkmingas, pirmą kartą Lietuvos istorijoje Seimo nariu tapo neregys. Džiugu, kad 2008 m. buvo išrinktas dar vienai kadencijai. Parlamentaras yra aktyvus Seimo narys, dirba Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitete. Dabarti-

nė LR Seimo pirmininkė Irena Degutienė dažnai mini E. Žakarį kaip vieną aktyviausių ir darbščiausių Seimo narių, kuris be priežasties nepraleidžia plenarinių Seimo posėdžių ir teikia daugiausia siūlymų bei nutarimų projektų. Seimo narys dažnai susitinka su rinkėjais, žino jų problemas, vargus ir džiaugsmus.

Nors E. Žakaris labai užimtas žmogus, bet yra aktyvus LASS narys. Daug metų renkamas delegatu į organizacijos suvažiavimus. LASS centro tarybos narys nuo 1989 metų. Aktyviai dalyvauja Gamybos ir ūkio komisijos darbe. Neabejingas LASS įmonių gamybinei veiklai. Yra vienas aktyviausių Lietuvos socialinių įmonių asociacijos tarybos narys. Apie šį pilietišką žmogų daug rašo spauda, rodo televizijos laidos, kalba įvairios radijo stotys.

VYTAUTAS GENDVILAS

Gimė 1962 m. liepos 7 d. Naujojoje Akmenėje. 1970 m. atvyko mokytis į Kauno aklųjų internatinę mokyklą, o nuo 1975-ųjų rugsėjo pirmosios mokslus tęsė ką tik pastatytoje Vilniaus A. Jonyno aklųjų ir silpnaregių vidurinėje mokykloje. Buvo ne tik pažangus moksleivis, bet ir aktyviai dalyvavo užklasinėje mokyklos veikloje, ypač moksleivių dramos būrelyje, kuris tuo metu šalies moksleivių meninės kūrybos apžiūrose skynė laurus. Dramos vadovo mokytojo Aristoldo Kubiliaus režisuoti spektakliai buvo labai populiarūs, Vytautas atlikdavo pagrindinius vaidmenis. Aktyviam jaunuoliui laiko užteko ne tik kūrybinei veiklai, bet ir sportui. LASS vadovai moksleivį buvo pakvietę į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių plaukimo rinktinę.

Baigęs vidurinę mokyklą, 1983–1988 studijavo ir sėkmingai baigė Vilniaus valstybinio universiteto Pramonės ekonomikos fakultetą. Tapo diplomuotu ekonomistu.

Darbinę veiklą pradėjo dar studijuodamas universitete. 1988 m. sausio 3 d. įsidarbino LASS leidykloje „Versmė“ korektoriumi. LASS vadovai, pastebėję energingą jauną organizacijos narį, 1989-ųjų vasarį jį paskyrė LASS Vilniaus tarprajoninių kultūros namų direktoriumi. Vytautui teko koordinuoti Vilniaus ir Alytaus regionų aklųjų ir silpnaregių meninės saviraiškos, užimtumo, kitų kūrybinių minčių ir idėjų įgyvendinimo reikalus, rūpintis koncertine veikla, organizuoti meno kolektyvų apžiūras ir konkursus.

Nuo 1992 m. lapkričio V. Gendvilas pradeda dirbti LASS mėnesinio žurnalo „Mūsų žodis“ redakcijoje skyriaus redaktoriumi. 1996 m. birželio 1 d. paskiriamas šio žurnalo vyriausiuoju redaktoriumi. Šiuo metu jis yra VšĮ „Brailio spauda“

direktorius ir žurnalo „Mūsų žodis“ vyriausiasis redaktorius. Žurnalui rašo apžvalginius ir informacinius straipsnius.

V. Gendvilas į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungą įstojo 1979 metais. Jau studijų metais pradėjo aktyviai dalyvauti LASS veikloje. Ne kartą yra rinktas delegatu į organizacijos suvažiavimus. Yra buvęs įvairių komisijų ir darbo grupių narys. Nuo 1996 m. rengia ir vykdo įvairius su Brailio rašto sklaida ir populiarinimu susijusius projektus. Rūpinasi organizacijos leidybinės veiklos klausimais.

V. Gendvilas – aktyvus skaitytojas Brailio raštu ir nenuvargstantis šio rašto propaguotojas. Nuo 2007 m. Brailio raštą jis propaguoja ir populiarina kasmetėje Vilniaus knygų mugėje. Su dailininkės Sigutės Chlebinskaitės kūrybine studija „Tu gali sukurti knygą“ Brailio raštą pristato įvairių mokyklų auklėtiniams, lankosi vaikų globos namuose, sanatorijose.

Prieš keliolika metų V. Gendvilas susidomėjo fotografija. Šis su darbine veikla susijęs pomėgis tapo svarbiu ir prasmingu darbu. V. Gendvilo nuotraukos publikuojamos „Mūsų žodyje“, kituose apie šalies aklųjų ir silpnaregių gyvenimą ir veiklą rašančiuose leidiniuose. Švietimo ir mokslo ministerijos 2004 metais surengtame fotografijų konkurse „Mokykla mano akimis“ profesionalių fotografų grupėje V. Gendvilas pripažintas nugalėtoju.

PRANAS PLIUŠKA

Gimė 1962 m. liepos 9 d. Zamokėlių kaime (Molėtų r.). 1969–1980 mokėsi Molėtų vidurinėje mokykloje, buvo aktyvus ir visuomeniškas. Daug sportavo, lankė sporto mokyklą, atstovavo mokyklai įvairaus lygio varžybose. Pastebėjęs gabų moksleivį, Molėtų miesto suaugusiųjų rankinio komandos treneris pakvietė ginti miesto garbę – saugoti komandos vartus. 1979 m. su komanda tapo šalies „Nemuno" draugijos vicečempionu. Baigus vidurinę mokyklą buvo nesudėtinga apsispręsti dėl ateities – ketverius metus studijavo Kauno kūno kultūros institute (1980–1984). Studijų metais buvo pakviestas į tuo metu pajėgiausios Lietuvoje vyrų rankinio komandos – Kauno „Granito" dublerių sudėtį. Po studijų grįžo į Molėtus ir dirbo kūno kultūros mokytoju Molėtų pirmoje vidurinėje mokykloje. 1987 m. pakviečiamas vadovauti Molėtų rajono technikos sporto klubui. Eidamas direktoriaus pareigas didelį dėmesį skyrė techninėms sporto šakoms. Nuolatos kėlė kvalifikaciją. Pranas darbą mėgo, jam atidavė daug laiko ir energijos, tačiau klastinga akių liga viską pakeitė. Medikai buvo bejėgiai padėti. 1993 m. teko atsisakyti mėgstamo darbo.

1996 m. balandžio 16 d. P. Pliuška įstojo į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungą. Buvo aktyvus Molėtų organizacijos narys, 2005 m. išrenkamas LASS Molėtų filialo pirmininku. Pranas vadovauja dviem meno kolektyvams: kaimiškos muzikos kapelai „Berželis" ir satyros bei humoro grupei „Mulėtuvka", gyvuojančiai nuo 2002 metų. Ši grupė daugkartinė respublikinių neįgaliųjų konkursų nugalėtoja, laureatė ir prizininkė. Pasitikdama kūrybinės veiklos dešimtmetį, jau yra surengusi daugiau kaip 130 pasirodymų įvairiose Lietuvos vietose. Kolektyvo va-

dovas – kūrybingas žmogus, pats rašo scenarijus, groja keliais muzikos instrumentais.

P. Pliuška yra žurnalo „Mūsų žodis“ redakcinės kolegijos narys. Rašo aktualiomis temomis, nagrinėja kasdienes problemas, su kuriomis susiduria regėjimo negalią turintys žmonės. Straipsnius spausdina ir Molėtų rajono laikraščiai „Vilnis“, „Molėtų žinios“. P. Pliuška taip pat kuria eilėraščius bei humoreskas. Jo kūryba spausdinama žurnale „Mūsų žodis“, laikraštyje „Bičiulystė“. Kartais pasirašo slapyvardžiu – Pranas Žiogas.

Dar jaunystėje pamėgęs sportą, su juo nesiskiria ir dabar. Dalyvauja Lietuvos aklųjų sporto federacijos organizuojamuose renginiuose: lengvosios atletikos, plaukimo bei aklųjų riedulio varžybose. Yra iškovojęs svarių pergalių, įvairių spalvų medalių, pasiekęs Lietuvos rekordų neregių grupėje. Jis yra aktyvus Panevėžio sporto klubo „Šviesa“ narys.

P. Pliuška įvairių komisijų bei darbo grupių narys. Už nuoširdų darbą yra gavęs padėkų ir apdovanojimų. 2010 m. gruodžio 29 d. Molėtų rajono savivaldybė įteikė padėką ir asmeninę dovaną už aktyvią visuomeninę veiklą.

KOMPIUTERINIS RAŠTINGUMAS LIETUVOJE

Žodžių junginys „kompiuteris ir neregiai“ šiuo metu jau nestebina nieko. Kompiuterinė technika daugelio aklųjų ir silpnaregių gyvenime yra įprastas dalykas. Regėjimo negalią turintys asmenys, naudodamiesi specialiomis kompiuterinėmis programomis, sėkmingai mokosi, studijuoja ir dirba, aktyviai keliauja po internetinį pasaulį. Taip yra šiandien, bet pažvelkime, nuo ko viskas prasidėjo.

1991 m. rudenį pagal tarptautinę programą į Jungtinių Amerikos Valstijų Overbruko aklųjų mokyklą išvyko mokytis trys aklieji ir silpnaregiai: Remigijus Audiejaitis, Sergejus Mechas ir Vitas Purlys. Vienus mokslo metus jie mokėsi anglų kalbos, išmoko dirbti kompiuteriu, studijavo aklųjų ir silpnaregių parengimą darbui su kompiuterine technika bei įgijo aklųjų orientacijos ir mobilumo instruktoriaus įgūdžių. Grįžę iš JAV, sukaupta patirtimi pasidalijo su tėvynainiais, siūlė veiklos naujoves bei naujas perspektyvas neregiams. 1992 m. spalį Vilniuje, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre, pradėjo veikti kompiuterinės technikos taikymo skyrius. Jam vadovavo Vitas Purlys. Nors pradžioje tebuvo vos du kompiuteriai ir vienas su didžiuliu angliškų akcentu kalbantis sintezatorius, dovanotas Amerikos lietuvių, bet ir su šia kuklia įranga buvo pradėti mokyti vyresniųjų klasių moksleiviai, o netrukus ir suaugę neregiai. Jau tų pačių metų pabaigoje penki suaugusieji išmoko dirbti naująja technika ir sėkmingai darbuojasi iki šiol.

Pats centro vadovas aktyviai dalyvavo respublikiniuose ir tarptautiniuose projektuose, kartu su bendraminčiais rūpinosi kompiuterinės technikos komplektavimu, pagalbinės įrangos neįgaliesiems diegimu. Ieškojo kontaktų Lietuvoje. 1993 m.

rudenį Didžiosios Britanijos bendrovė „Dolphin“ padovanojo 10 sintezatorių, kalbančių anglų kalba. Ši bendrovė, gaminanti kompiuterinę techniką, geranoriškai reagavo į Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministro Dariaus Kuolio argumentuotą kreipimosi raštą. Gavus šią dovaną, buvo išplėsta kompiuterių klasė, atsirado daugiau norinčių perprasti kompiuterius ir teikiamas jų galimybes. LASUC Kompiuterinės technikos taikymo skyrius tapo visos Lietuvos neregių kompiuterinio raštingumo centru. Į jį vyko mokytis neregiai iš įvairiausių šalies vietovių. Čia buvo išbandoma naujausia kompiuterinė technika, ruošiamos įvairios mokymo metodikos, organizuojami vaikų ir suaugusių mokymai. Čia 1996 m. buvo pristatytas ir neregių išbandytas pirmasis lietuviškai kalbantis sintezatorius, sukurtas jau minėtos bendrovės „Dolphin“.

2002-aisiais minint dešimties metų Kompiuterinės technikos taikymo centro sukaktį, vyko daug renginių, seminarų, konferencijų, įvairių susitikimų. Renginiuose dalyvavo valstybinių institucijų atstovai, naujausių technologijų įmonių vadovai ir specialistai, LASS atsakingi darbuotojai. Apžvelgtas nueitas kelias, kalbėta apie ateities planus, diskutuota apie problemas, su kuriomis susiduria neregiai bei silpnaregiai dirbdami kompiuteriais. Pasidžiaugta, kad šiame centre pradėtos leisti pirmosios knygos kompiuterine technika Brailio raštu, per dešimtmetį išleistos keturios profesionalių teksto rinkėjų grupės, surengta dešimtys kursų bei seminarų. Konstatuota, kad kompiuterius savo darbe naudoja apie 200 aklųjų ir silpnaregių, o moksleiviai kompiuterinio raštingumo pradedami mokyti jau nuo pirmųjų klasių. Pageidauta, kad būtų tobulinami ar sukurti nauji lietuviški sintezatoriai bei prašoma pasirūpinti, kad svarbesnės interneto svetainės būtų pritaikytos neįgaliesiems taip, kaip tai yra padaryta išsivysčiusiose pasaulio šalyse.

Vienas iš svarbiausių tikslų išlieka kokybiško lietuviškai kalbančio sintezatoriaus sukūrimas. Nors jau praėjo dvidešimt metų ir sukurti keli jo variantai, bet tinkamo, atitinkančio neįgaliųjų poreikius ir taisyklingos lietuvių kalbos reikalavimus, vis dar neturime. Mūsų neregiai gana sėkmingai prisitaiko ir dirba su esamomis ekrano skaitymo programomis.

Tikslios statistikos, kiek šiuo metu neregių Lietuvoje yra perpratę kompiuterius ir dirba su jais – nėra, bet tikėtina, kad netoli tūkstančio. Jauni regėjimo negalią turintys neįgalieji niekuo nesiskiria nuo sveikųjų: kompiuteris neatsiejama jų kasdienybės dalis, vyresnio amžiaus neregiai ir silpnaregiai taip pat noriai mokosi kompiuterinio raštingumo pagrindų ir jais naudojasi.

GARSINEI KNYGAI – 50

2012 m. sukanka 50 metų, kai Lietuvoje pradėtos leisti garsinės knygos, skirtos žmonėms, turintiems regėjimo negalią. Šio formato leidinių atsiradimas iš esmės pagerino neregių savišvietą, padidino savarankiškumą ir galimybes naudotis informacijos lobynais ir padėjo mažinti socialinę bei kultūrinę atskirtį visuomenėje. Pažvelkime į nueitą garsinės knygos kelią.

Kaip ir daugelyje pasaulio šalių, taip ir Lietuvoje, apie garsines knygas pirmieji pradėjo kalbėti ir diskutuoti patys neregiai. Praėjusio amžiaus šeštojo dešimtmečio pabaigoje aktyviausi Lietuvos aklųjų draugijos (LAD) nariai jau atvirai diskutavo apie būtinumą įsteigti garso įrašų studiją ir pradėti garsinti knygas akliesiems lietuvių kalba. Apie šią aktualiją pradėta rašyti ir spaudoje. Lionginas Ragėnas, „Mūsų žodžio“ vyriausiasis redaktorius, jau 1961 m. paskelbia porą straipsnių šia tema. Jie sulaukė didelio rezonanso ir neregių pritarimo. Supratingai į šį reikalą pažiūrėjo ir aklųjų organizacijos vadovai.

1962 m. spalio 2 d. įvyksta svarbus ir visiems neregiams reikšmingas Lietuvos aklųjų draugijos centro valdybos prezidiumo posėdis. Jo metu priimamas nutarimas „Dėl Lietuvos aklųjų draugijos knygų įgarsinimo cecho organizavimo“. Vykdant šį nutarimą, gana greitai LAD Vilniaus gamybiniame mokymo kombinate įkuriamas naujas padalinys – Garso įrašų studija. Nuo spalio 15 d. studijai pradeda vadovauti A. Zdonys-Zdanavičius. Įrengiamos patalpos diktoriams, garso įrašymo operatoriams, nuperkama garso įrašymo aparatūra, įvairios reikalingos medžiagos, magnetinės juostos, priimami darbuotojai. Gruodžio 7 dieną Lietuvos radijo ir televizijos diktorius Vytautas Kybartas pradeda garsinti pirmąją knygą – poeto Eduardo Mieželaičio poemą „Žmogus“. Ši knyga, tuo metu buvusi labai populiari Lietuvoje,

skaitytojus pasiekė sausio mėnesį. Per 1963 m. buvo įgarsintos net 45 pavadinimų knygos. Jau pirmosios knygos sulaukė labai didelio neregių palankumo ir populiarumo. Norinčiųjų skaityti buvo labai daug, susidarydavo eilės, tekdavo ilgokai palaukti, kol gaudavai knygą. Pradėta praktikuoti garsinių knygų kolektyvinius klausymus: per LAD įmonių vietines radijo stoteles būdavo transliuojamos naujausių garsinių knygų ištraukos.

Lietuvos aklųjų draugija nuolat rūpinosi garsinių knygų ir kitų garsinių leidinių kokybe. Buvo atnaujinama garso įrašymo aparatūra, gerinama studijų akustika. Stengtasi, kad knygas įskaitytų profesionalai diktoriai ir aktoriai, kad skambėtų taisyklinga lietuvių kalba. Buvo sukurta bibliotekinio aptarnavimo sistema, apimanti visą Lietuvą. Nuo 1966 m. gegužės pradėti garsinti žurnalai, o nuo 1968-ųjų antrojo pusmečio reguliariai įrašinėjami ir tiražuojami įvairūs tiflologiniai įrašai, atspindintys įvairiapusį neregių gyvenimą mūsų šalyje. 1986 m. liepos mėn. išleista pirmoji garsinė knyga kompaktinėse kasetėse – Justino Marcinkevičiaus dramos „Mindaugas“ ir „Mažvydas“. Šiuos kūrinius įskaitė aktorius Arnas Rosenas. Nuo tada knygos leidžiamos dviem formatais – atviro tipo magnetinėse juostose ir kompaktinėse kasetėse.

Garsinės literatūros leidybą vykdė įvairūs LAD struktūriniai padaliniai: nuo 1965 iki 1973-ųjų – Lietuvos aklųjų draugijos leidyklos spaustuvė ir garso įrašų studija; nuo 1973 m. balandžio 1 d. iki 1990 m. rugsėjo 30 d. – Lietuvos aklųjų draugijos garso įrašų namai; nuo 1990 m. spalio 1 d. garsinių knygų ir kitų garso įrašų leidyba buvo perduota Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos respublikinei centrinei bibliotekai. 1992 m. biblioteka tapo valstybine institucija – Lietuvos aklųjų biblioteka – ji perėmė ir garsinių leidinių gamybą.

Šiuo metu Lietuvos aklųjų biblioteka yra vienintelė institucija šalyje, leidžianti garsines knygas ir kitą garsinę informaciją akliesiems ir silpnaregiams. Nuo 2005 m. garsinės knygos leidžiamos tik kompaktinėse plokštelėse (CD). Kasmet išleidžiama daugiau kaip 200 pavadinimų naujų garsinių knygų, 16 pavadinimų periodinių žurnalų, daugiau kaip 100 įvairiausių tiflologinių įrašų. Taip pat skaitmeninamos ir perrašomos į kompaktines plokšteles ankstesniu formatu įrašytos knygos.

Lietuvos aklųjų biblioteka, pasitikdama prasmingą jubiliejų – garsinės knygos penkiasdešimtmetį, – 2012 metais skaitytojus pradžiugins nauja paslauga –Virtualia aklųjų biblioteka. Skaitytojai garsinę literatūrą galės parsisiųsti internetu.

Per 50 metų knygas įskaitė žinomi aktoriai ir radijo diktoriai: M. Mironaitė, D. Rutkutė, G. Urbonaitė, V. Vidaitė, S. Adomėnas, A. Bružas, D. Bulavas, S. Kubilius, E. Kunavičius, V. Radzevičius, A. Rosenas, A. Sadukas, K. Sakalauskas, Č. Stonys, J. Šalkauskas, V. Širka ir daugelis kitų.

TURINYS

SAUSIS 3
VASARIS 5
KOVAS 7
BALANDIS 8
GEGUŽĖ 9
BIRŽELIS 11
LIEPA 12
RUGPJŪTIS 14
RUGSĖJIS 15
SPALIS 16
LAPKRITIS 18
GRUODIS 19
MINĖTINOS SUKAKTYS 20
STRAIPSNIAI 21
- Jūratė Vizbaraitė 21
- Katalikiškasis Prano Daunio fondas 24
- Sigita Markevičienė 26
- Edvardas Žakaris 29
- Vytautas Gendvilas 32
- Pranas Pliuška 34
- Kompiuterinis raštingumas Lietuvoje 36

Ti-33 Tiflologinis kalendorius 2012 metai : datos ir žmonės / sudarytojas ir straipsnių autorius Juozas Valentukevičius. – Vilnius : Lietuvos aklųjų biblioteka, 2011. – 44 p.

ISNN2029 – 8455

Leidinyje pateikiamos svarbiausios valstybinių ir religinių švenčių datos bei visuomenei ir sutrikusio regėjimo žmonėms atmintinos datos, taip pat aklųjų labui dirbusių žmonių jubiliejinių sukakčių datos. Yra keletas straipsnių apie nusipelniusius žmones ir aklųjų organizacijas.

UDK 006.95

TIFLOLOGINIS KALENDORIUS

2012 METAI
Datos ir žmonės

(Leidžiamas nuo 1972 m.)

Redagavo *Janina Vileikienė*
Maketavo VšĮ „Sorre“

Išleido Lietuvos aklųjų biblioteka,
Skroblų g. 10, LT-03142 Vilnius

Tiražas 100 egz.